

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА СТАН ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

Державні фінанси – основний важіль ефективного розвитку господарства країни, що прагне до соціально зорієнтованих засад. Тому проблема їх зміцнення нині набула надзвичайної суспільної гостроти. Безперечно, вона потребує також особливої уваги та відповідальності керівників центральних і місцевих органів виконавчої влади, всіх державних службовців, кожного громадянина України. Ось чому державний фінансовий контроль є одним з головних напрямів та невід’ємним елементом державної фінансової політики.

Існує необхідність у чіткому формулюванні меж державного фінансового контролю та подальшому наповненні цієї категорії конкретним змістом. Так, фінансовий контроль являється „лакмусовим папірцем”, на якому реально проявляється весь процес руху фінансових ресурсів... А за наявності відхилень від прийнятих стандартів законності, доцільності й ефективності управління фінансовими ресурсами державний фінансовий контроль повинен бути спрямований на своєчасне вжиття відповідних коригувальних і запобіжних заходів.

Не можна не погодитись з тим, що фінансовий контроль є органічним елементом фінансової системи держави. Саме тому від ефективності його функціонування значною мірою залежить стан фінансової системи держави в цілому. Мова йде про загальну економічну ситуацію в країні, умови розвитку вітчизняного бізнесу, інвестиційний клімат, стан корпоративного сектора й сектора домашніх господарств. Можна констатувати, що порушення фінансової дисципліни призводять до нестачі коштів для вирішення важливих макроекономічних проблем держави, загрожують стабільності бюджетного процесу та економічній безпеці держави, а також можуть спричинити фінансовий крах як окремих суб’єктів господарювання, так і регіону, галузі. Тому суттєвим фактором впливу на стан державних фінансів є чинна в країні система державного фінансового контролю.

Державний фінансовий контроль існує як система, складові якої є взаємопов’язаними та діють подібно єдиному організму. До системи державного фінансового контролю слід включити суб’єктів контролю, його об’єкти та контрольні дії.

Суб’єкти державного фінансового контролю належать до найбільш активних елементів його системи. Ключова роль у здійсненні державного фінансового контролю належить Рахунковій палаті Верховної Ради України, Міністерству фінансів України, Державному казначейству України, Державній податковій адміністрації України. Серед цих державних інституцій чільне місце займають державна контрольна-ревізійна служба і її керівний орган –

Головне контрольно-ревізійне управління України. Варто вказати на особливість діяльності контрольно-ревізійного апарату держави – перехід від фіксації і констатації порушень при використанні бюджетних коштів до аналізу їх витрачання. Справедливо відмітити, що важливе значення має участь органів державної контрольно-ревізійної служби у викритті та запобіганні виникненню “тіньової” економіки. Необхідно зазначити, що у функціонуванні органів державного фінансового контролю існують проблеми. Зокрема, не визначено достатньо чітко місце й роль кожного суб’єкта державного фінансового контролю в його цілісній системі. Відсутнє чітке розмежування функціональних повноважень контролюючих органів. Наявні нині зв’язки між органами державного фінансового контролю нераціональні. Це вимагає створення низки координаційних рад. Їх діяльність повинна попереджувати виникнення паралелізму та дублювання контрольних функцій державних органів, а також утворення неконтрольованих сегментів у суспільно-господарській сфері.

Контрольна дія порушує „нормальне” функціонування об’єкта, змінює його самостійну поведінку і робить залежним від суб’єкта.

Сучасні соціально-економічні трансформації торкнулися об’єктів державного фінансового контролю у напрямі їх суттєвого ускладнення. Так, у сфері державних фінансів об’єктом контролю виступають процеси формування і використання фінансових ресурсів державного сектору.

Сучасний стан державного фінансового контролю в Україні – це результат його недооцінки для успішного господарювання і вирішення соціальних проблем. Але є необхідність у подальшому становленні державного фінансового контролю як повномасштабної системи. Для цього потрібно реально оцінити сучасний стан основних елементів цієї системи і розробити шляхи для її вдосконалення.

Організаційну побудову системи державного фінансового контролю в Україні, а також її функціонування і розвиток повинні регулювати нормативно-правові акти. Ми переконані, що ухвалення Закону України „Про фінансовий контроль” надасть суспільству нові важелі у боротьбі з фінансовими правопорушеннями, які сприятимуть забезпеченню стабільності фінансової системи нашої держави.

Сьогодні вже не викликає сумніву те, що сучасний стан державних фінансів вимагає посилення контролю за витрачанням бюджетних коштів органами центральної виконавчої влади та місцевого самоврядування. Разом з тим справедливо відмітити, що підвищення дієвості та ефективності державного фінансового контролю, посилення його профілактичної спрямованості обумовили в останні роки стійку тенденцію до зміцнення фінансової дисципліни в державі.